

5.5.2 RODINNÁ VÝCHOVA

5.5.2.1 Charakteristika vyučovacího předmětu Rodinná výchova

Vyučovací předmět *Rodinná výchova* přináší základní poznatky o člověku v souvislosti s preventivní ochranou zdraví, důraz je kladen na osobnostní utváření žáka. Vychází z myšlenky, že zdraví jedince, jeho zdravý životní styl, život v rodině a život ve společnosti jsou vzájemně velmi úzce propojeny. Jeho cíle, zaměření a vzdělávací obsah vycházejí ze vzdělávacích oborů RVP ZV *Výchova k občanství* a *Výchova ke zdraví*. Každá společnost usiluje o výchovu zdravého jedince a zdravé rodiny. Cílem vyučovacího předmětu je vést žáka k pozitivnímu vztahu k rodinným hodnotám, vychovávat mladého člověka ke zdravému životnímu stylu, připravovat ho na život ve své budoucí rodině, pomáhat mu při odpovědném rozhodování v životní a profesní orientaci a připravovat ho na plnohodnotný život v moderní demokratické společnosti.

Rodinná výchova se zaměřuje na vytváření kvalit, které souvisejí s orientací žáků v sociální realitě a s jejich začleňováním do různých společenských vztahů a vazeb. Přípravuje žáky řešit některé problémy související se zakládáním a vedením vlastní domácnosti. Otevírá cestu k realistickému sebepoznání a poznávání osobnosti druhých lidí a k pochopení vlastního jednání i jednání druhých lidí v kontextu různých životních situací. Seznamuje žáky se vztahy v rodině a širších společenstvích. Učí žáky respektovat a uplatňovat pravidla společenského soužití a přebírat odpovědnost za vlastní názory, chování a jednání i jejich důsledky. Rozvíjí občanské a právní vědomí žáků, usiluje o vytvoření a upevnění jejich osobní i občanské odpovědnosti. Učí žáky aktivně rozvíjet a chránit zdraví v propojení všech jeho složek (sociální, psychické a fyzické) a být za ně odpovědný. Žáci si upevňují hygienické, stravovací, pracovní i jiné zdravotně preventivní návyky, rozvíjejí dovednosti odmítat škodlivé látky, učí se předcházet úrazům a čelit vlastnímu ohrožení v každodenních i mimořádných situacích.

Vyučovací předmět Rodinná výchova rozšiřuje a prohlubuje poznatky o rodině, škole a společenství vrstevníků, o přírodě, člověku i vztazích mezi lidmi a učí žáky dívat se na vlastní činnosti z hlediska zdravotních potřeb a životních perspektiv dospívajícího jedince a rozhodovat se ve prospěch zdraví. Zajišťování dostatečného množství informací a systematické výchovné působení je předpokladem pozitivního ovlivňování vztahů mezi mladými lidmi, formování jejich postojů k hodnotám. To vše by mělo časem vést k posílení stability mladých manželství i ke kvalitnějšímu zabezpečení funkcí, které rodině ve společnosti přísluší.

5.5.2.2 Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu Rodinná výchova

Rodinná výchova je povinným vyučovacím předmětem pro žáky II. stupně ZŠ s hodinovými dotacemi odpovídajícími učebnímu plánu. Navazuje na základy (dovednosti, vědomosti, postoje), které žáci získali v prvouce, vlastivědě a přírodovědě v 1. - 5. ročníku (vzdělávací oblast *Člověk a jeho svět*). Výuka probíhá převážně v kmenových třídách, podle potřeby v počítačové učebně, v učebně s interaktivní tabulí a komunitním kruhem.

Výuka předmětu *Rodinná výchova* směřuje k:

- vnímání zdraví jako nejdůležitější životní hodnoty; k získávání základní orientace v názorech na to, co je zdravé, i na to, co zdraví ohrožuje a poškozuje
- rozšíření a prohloubení si poznatků o rodině, škole a společenství vrstevníků, o přírodě, člověku i vztazích mezi lidmi, v partnerských vztazích, v manželství
- pochopení zdraví jako vyváženého stavu tělesné, duševní i sociální pohody a k vnímání radostných prožitků z činností podpořených pohybem, příjemným prostředím a atmosférou příznivých vztahů
- poznávání člověka jako jedince závislého ve svém životě na způsobu vlastního jednání a rozhodování, na úrovni mezilidských vztahů i na kvalitě prostředí

- využívání osvojených preventivních postupů pro ovlivňování zdraví v denním režimu, k upevňování způsobů rozhodování a jednání v souladu s aktivní podporou zdraví v každé životní situaci i k poznávání a využívání míst souvisejících s preventivní ochranou zdraví
- osvojování účelného chování při ohrožení v každodenních i rizikových situacích i při mimořádných událostech
- propojování činností a jednání souvisejících se zdravím a zdravými mezilidskými vztahy se základními etickými a morálními postoji, s volním úsilím atd.
- chápání zdatnosti, dobrého fyzického vzhledu i duševní pohody jako významného předpokladu výběru profesní dráhy, partnerů, společenských činností atd.
- ochraně zdraví a životů při každodenních rizikových situacích i mimořádných událostech a k využívání osvojených postupů spojených s řešením jednotlivých mimořádných událostí
- aktivnímu zapojování do činností podporujících zdraví a do propagace zdravotně prospěšných činností ve škole i v obci
- utváření vědomí vlastní identity a identity druhých lidí, k rozvíjení sebepoznávání a sebehodnocení, k akceptování vlastní osobnosti i osobnosti druhých lidí
- vnímání pocitu sounáležitosti s vlastní rodinou i společenstvím v nejbližším okolí i s lidmi, se kterými se žáci náhodně setkají
- úctě k sobě, svému partnerovi, své rodině, vlastnímu národu i k jiným národům a etnikům, k rozvíjení respektu ke kulturním či jiným odlišnostem lidí
- utváření pozitivních vztahů k opačnému pohlaví v prostředí školy i mimo školu, k rozpoznávání stereotypního nahlížení na postavení muže a ženy v rodině
- získávání orientace v aktuálním dění v ČR, EU a ve světě; k přípravě žáka na život v současném světě; k poznávání a posuzování každodenních situací
- uplatňování vhodných prostředků komunikace k vyjadřování vlastních názorů a postojů, citů; k zaujímání a obhajování vlastních postojů a práv
- rozvíjení **čtenářské a informační gramotnosti**; k využívání čtení k seberozvíjení, k umění vyvozovat z přečteného závěry a texty posuzovat z různých hledisek
- využívání cizího jazyka a různých informačních a komunikačních technologií při vyhledávání, výběru a zpracovávání informací

5.5.2.3 Výchovné a vzdělávací strategie vyučovacího předmětu Rodinná výchova

KOMPETENCE K UČENÍ	- Vedeme žáky k zodpovědnosti za jejich vzdělávání, připravujeme je na celoživotní učení. - Na praktických příkladech blízkých žákovi vysvětlujeme smysl a cíl učení a posilujeme pozitivní vztah k učení. - Učíme žáky efektivně využívat čas určený ke vzdělávání i k odpočinku - Podporujeme samostatnost a tvořivost, učíme trpělivosti, povzbuzujeme. - Podporujeme různé přijatelné způsoby dosažení cíle. - Ve výuce se zaměřujeme na aktivní dovednosti, učivo používáme jako prostředek k jejich získání. - Ve výuce zřetelně rozlišujeme základní učivo a učivo rozšiřující (doplňující). - Učíme žáky vyhledávat, zpracovávat a používat potřebné informace v literatuře, na internetu, denním tisku. - Podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky. - Umožňujeme žákovi pozorovat a experimentovat, porovnávat výsledky a vyvozovat závěry. - Uplatňujeme individuální přístup k žákovi - Při hodnocení používáme ve zřetelné převaze prvky pozitivní motivace.
KOMPETENCE K ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ	- Učíme žáky nebát se problémů, podporujeme různé přijatelné způsoby jejich řešení. - Vytvářením praktických problémových úloh a situací učíme žáky prakticky problémy řešit. - Podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení. - Podporujeme týmovou spolupráci a využívání moderní techniky při řešení problémů. - V rámci svých předmětů učíme, jak některým problémům předcházet. - Učíme žáky vhodně pracovat s chybou, ukazujeme žákovi cestu ke správnému řešení. - Ve škole i při mimoškolních akcích průběžně sledujeme, jak žáci řešení problémů prakticky zvládají

KOMPETENCE KOMUNIKATIVNÍ	- Prioritně se zaměřujeme na rozvíjení komunikačních dovedností žáků v mateřském jazyce, v cizím jazyce, v informačních a komunikačních technologiích a v sociálních - Podporujeme různé formy komunikace, klademe důraz na „kulturní úroveň“ komunikace. - Rozvíjíme čtenářskou gramotnost, vedeme žáky k vytváření názoru na přečtený text, k pochopení záměru a postoje autora, k porovnání s jiným textem. - Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. - Ve všech vyučovacích předmětech podporujeme používání cizího jazyka a výpočetní techniky. - Vedeme žáky k tomu, aby otevřeně vyjadřovali svůj názor podpořený logickými argumenty. - Učíme žáky publikovat a prezentovat své názory a myšlenky (školní časopis, místní tisk, web, prezentace ap.). - Podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky z různých tříd, ročníků, věkových kategorií. - Vedeme žáky k pozitivní prezentaci a reprezentaci svojí osoby a svojí školy na veřejnosti. - Přípravujeme žáky na zvládnutí komunikace s jinými lidmi v obtížných a ohrožujících situacích. - Důsledně vyžadujeme dodržování stanovených pravidel, umožňujeme žákům podílet se na jejich sestavování. - Učíme žáky naslouchat druhým, jako nezbytný prvek účinné mezilidské komunikace. - Učíme žáky asertivnímu chování a nonverbální komunikaci.
KOMPETENCE SOCIÁLNÍ A PERSONÁLNÍ	- Podporujeme skupinovou výuku a kooperativní vyučování. - Učíme žáky pracovat v týmech, učíme je vnímat vzájemné odlišnosti jako podmínku efektivní spolupráce. - Rozvíjíme schopnost žáků zastávat v týmu různé role. - Učíme žáky kriticky hodnotit práci týmu, svoji práci (význam) v týmu i práci ostatních členů týmu. - Podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci vzájemně potřebují. - Upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle. - Podporujeme integraci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do třídních kolektivů. - Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu. - Ve výuce podporujeme koedukovanou výchovu dětí. - Průběžně sledujeme sociální vztahy ve třídě, skupině. - Učíme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky, (mezi žáky a učiteli). - Důsledně vyžadujeme dodržování dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se žáci sami podíleli.

KOMPETENCE OBČANSKÉ	- Netolerujeme sociálně patologické projevy chování (drogy, šikana, kyberšikana, homofobie, kriminalita mládeže). - Netolerujeme projevy rasismu, xenofobie a nacionalismu. - Netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků, zaměstnanců školy i rodičů. - Diskusí a pomocí her žáky učíme respektovat přesvědčení jiných lidí a chápat základní společenské normy - Důsledně dbáme na dodržování pravidel chování ve škole, stanovených ve vnitřních normách školy. - Vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem. - Podporujeme různé formální i neformální způsoby spolupráce s obcí, policií, složkami IZS apod. - V rámci svých předmětů i na mimoškolních akcích upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování žáků. - Na konkrétních modelových příkladech demonstrujeme pozitivní a negativní projevy chování - Neustále monitorujeme chování žáků, včas přijímáme účinná opatření. - Vedeme žáky k aktivní ochraně jejich zdraví, a k ochraně životního prostředí. - Nabízíme žákům vhodné pozitivní aktivity (kulturní, sportovní, ap.) jako protipól rizikového chování - V hodnocení žáků uplatňujeme prvky pozitivní motivace.
KOMPETENCE PRACOVNÍ	- Vedeme žáky k pozitivnímu vztahu k práci, dbáme na dokončení úkolu nebo zadané práce - Kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme. - Při výuce vytváříme podnětné a tvořivé pracovní prostředí. Měníme pracovní podmínky, žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky. - Důsledně žáky vedeme k dodržování vymezených pravidel, ochraně zdraví a k plnění svých povinností. - motivujeme žáky k dosažení jejich krátkodobých i dlouhodobých osobních cílů - Různými formami (exkurze, film, beseda apod.) seznamujeme žáky s různými profesemi – cíleně ujasňujeme představu žáků o reálné podobě jejich budoucího povolání a o volbě vhodného dalšího studia.

KOMPETENCE DIGITÁLNÍ	- Učíme žáky ovládat běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívat je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti; samostatně rozhodovat, které technologie pro jakou činnost či řešený problém použít - Učíme žáky získávat, vyhledávat, kriticky posuzovat, spravovat a sdílet data, informace a digitální obsah, k tomu volit postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu - Učíme žáky vytvářet a upravovat digitální obsah, kombinovat různé formáty, vyjadřovat se za pomoci digitálních prostředků - Učíme žáky využívat digitální technologie, aby si usnadnili práci, zautomatizovali rutinní činnosti, zefektivnili či zjednodušili své pracovní postupy a zkvalitnili výsledky své práce - Učíme žáky chápat význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamovat se s novými technologiemi, kriticky hodnotit jejich přínosy a reflektovat rizika jejich využívání - Učíme žáky předcházet situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jejich tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních - Vedeme žáky k etickému jednání při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí
-----------------------------	---